

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

ul. Królewska 27

00-060 Warszawa

Pan Tomasz Trzaska

Tomasz.Trzaska@mac.gov.pl

Dotyczy: Projekt założeń projektu ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (ZC37)

Warszawa, 28 listopada 2014

Szanowni Państwo,

Niniejsze pismo zawiera stanowisko Polskiego Towarzystwa Genealogicznego (dalej PTG) do dokumentu Projekt założeń projektu ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (ZC37).

Czujemy się w obowiązku poinformować, iż PTG oraz lokalne towarzystwa genealogiczne z licznym gronem wolontariuszy prowadzą prawdopodobnie jedne największych w Polsce projektów opartych na użyciu informacji sektora publicznego a konkretnie projekty digitalizacji i indeksacji akt metrykalnych oraz innych dokumentów. Są to projekty całkowicie niekomercyjna oparte głównie na dostępie do zasobów Archiwów Państwowych ale z wykorzystaniem sprzętu PTG. Z tego powodu PTG oraz regionalne towarzystwa genealogiczne są żywo zainteresowane swobodnym dostępem do zasobu archiwalnego.

W pierwszej kolejności chcielibyśmy wyrazić nasze zadowolenie, iż kwestia dostępu o informacji posiadanych przez instytucje publiczne stała się przedmiotem prac ustawodawcy zmierzających na efektywnego poszerzeniu dostępu do nich obywateli.

Poniżej nasze stanowisko w odniesieniu do konkretnych zapisów Projektu.

A Zmiany w stosunku do poprzedniej wersji Projektu w odniesieniu do zasady niewyłącznieści

1. Chcielibyśmy wyrazić nasze poparcie do zmiany dokonanej w stosunku do Projektu z dnia Projekt z dnia 14 maja 2014 punkt 5 Opłaty podpunkt - niewyłącznieść polegającej na wykreśleniu zapisów o wyjątkach od zasady niewyłącznieści. **PTG opowiada się zdecydowanie za stosowaniem zasady niewyłącznieści jako podstawowej.**

B Uwagi do wersji Projektu z dnia 7 listopada 2014

Uwaga generalna

Jeśli dobrze rozumiemy projektowana regulacja ma dokładnie w ten sam sposób traktować użytek indywidualny (np. publikację na serwisach typu facebook, prywatnych stronach internetowych etc), użytek niekomercyjny (stowarzyszenia, fundacje) jak i użytek komercyjny.

Naszym daniem podejście to wymaga zmiany, jeśli w niektórych wypadkach narzuca na obywateli i zainteresowane instytucje zbędne obowiązki biurokratyczne.

Punkt 4 Warunki ponownego wykorzystywania

Czy zapisane tu wymogi mają mieć zastosowanie również dla osób prywatnych? Czy celem ustawodawcy jest zaopatrzenie każdego materiału np. opublikowanego na Facebooku np. własnego zdjęcia wykonanego w archiwum w swego rodzaju metryczkę/opis po rygorom odpowiedzialności zgodnie z KC?

Sugerujemy wyraźne rozróżnienie na poziomie ustawy rodzajów użytków i wynikających z tego obostrzeń i konsekwencji.

Punkt 5 Opłaty

Obecny zapis tego Punktu umożliwi m.in. archiwom możliwości nakładania opłat uwzględniających tzw. rozsądny zwrot z inwestycji

Jednocześnie **punkt 9** przewiduje zmianę ustawy

- a) w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach polegające na:
  - zakreślenie obszaru odpłatnych usług świadczonych przez dysponentów materiałów archiwalnych;
  - wprowadzenie zasady powszechnej dostępności państwowego zasobu archiwalnego oraz zasady nieodpłatnego udostępniania państwowego zasobu archiwalnego;

A z drugiej strony **punkt 6** zawiera

- a) Upoważnienie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji rozporządzenia określającego maksymalne stawki opłat możliwych do pobierania przez biblioteki, archiwa i muzea za przekazanie danego rodzaju informacji sektora publicznego do ponownego wykorzystywania zgodnie z pkt 5 lit. c.

W tej sytuacji wymaga wyjaśnienia, która z tych regulacji ma mieć przewagę? Czy ustawodawca planuje jakąś zasadniczą zmianę obecnej sytuacji nieodpłatności przy korzystaniu z Archiwów Państwowych?

Czy zapis o opłatach dotyczyć ma wyłącznie usług innych niż udostępnianie? Czy chodzi jedynie o udostępnianie w postaci materialnej czy również w postaci plików skanów? Naszym zdaniem kwestia ta wymaga wyjaśnienia.

Wprowadzenie odpłatności za korzystanie ze skanów dostępnych np. na stronie szukajwarchiwach.pl byłoby bowiem radykalnym odejściem od obecnej zasady nieodpłatności. Naszym zdaniem taka możliwość mogłaby dotyczyć wyłącznie udostępnienia dla celów komercyjnych.

PTG jest zdecydowanie przeciwne pogorszeniu warunków dostępu do archiwaliów dla użytkowników indywidualnych i użytkownikom niekomercyjnym takich jak np. regionalne towarzystwa genealogiczne, stowarzyszenia miłośników historii itp. Zwracamy też uwagę na ogromną i stale rosnącą rzeszę korzystających z portali takich jak szukajwarchiwach.pl czy genealodzy.pl. Wiele z tych osób osobiście brało udział w digitalizacji jako wolontariusze.

Punkt 6 Zasady ogólne udostępniania w celu ponownego wykorzystywania

b) niewyłączności (obecny art. 23e udip):

- 1 Chcielibyśmy zwrócić uwagę na **nieprecyzyjność zapisów o możliwości udzielania wyłączności** zawartych w Projekcie
- 2 **PTG opowiada się za całkowitym zniesieniem możliwości udzielania „wyłączności” w odniesieniu do informacji sektora publicznego.** W dokumentach załączonych do projektu brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia i przykładów zastosowania klauzuli wyłączności.
- 3 O ile z przyczyn regulacyjnych usunięcie możliwości udzielenia „wyłączności” byłoby niemożliwe **wniosujemy o doprecyzowanie czego właściwie „wyłączność” miałyby dotyczyć** a czego nie bowiem pojęcie to może objąć szereg kategorii a w pewnych wypadkach efektywnie utrudnić obywatelom dostęp do informacji mimo nominalnej realizacji celu np. poprzez bariery finansowe lub organizacyjne. Czy chodzi o czasową wyłączność wykorzystania pozyskanych materiałów (np. skanów) czy również wyłączne prawo dysponowania i udostępniania materiałów źródłowych czy może jakąś inną wyłączność? W żadnym wypadku „wyłączność” nie powinna dotyczyć dostępu do danych źródłowych, powinny one pozostać dostępne na warunkach stosowanych dla innych podobnych rodzajów materiałów/danych. **„Wyłączność” nie powinna też uniemożliwiać użytku niekomercyjnego.**
- 4 Dodatkowo powinny zostać wprowadzone **mechanizmy kontrolujące** zawieranie umów z klauzulami „wyłączności” w postaci: **wcześniejszych** konsultacji społecznych (informacja na BIP **o zamiarze zawarcia umowy**), obligatoryjnej próby wykorzystania innych metod realizacji celu publicznego np. we współpracy z organizacjami społecznymi takimi jak stowarzyszenia czy fundacje oraz **zastosowania procedury otwartego konkursu.** Dodatkowo zgoda na zawarcie umowy na wyłączność powinna zostać udzielona przez organ wyższego rzędu lub organ nadzorujący dana placówkę lub organ założycielski na postawie wniosku z uzasadnieniem publikowanego w BIP.

Punkt 9 zmiany w przepisach obowiązujących

Z uwagi na szeroki zakres zmian w ustawie Prawo archiwalne zmiany te wymagają naszym zdaniem opisanie i wyjaśnienia, zwłaszcza ich wzajemne relacje w szczególności wyjaśnienia wymaga kwestia bezpłatności versus opłaty.

Wymaga wyjaśnienia intencja ustawodawcy np. w odniesieniu do tytułów opłat i ich wielkości. Obecny projekt pozwala na wprowadzenie np. wysokich opłat za wykorzystanie do celów niekomercyjnych.

Punkt 11 Upoważnienia do wydawania aktów wykonawczych

- b) Upoważnienie ministra właściwego do spraw informatyzacji do określenia w drodze rozporządzenia wzoru wniosku o przekazanie informacji sektora publicznego w celu jej ponownego wykorzystywania.

Jeśli dobrze rozumiemy intencją jest stworzenie jednego wzoru wniosku na potrzeby każdego rodzaju podmiotu i każdego rodzaju użytku. Czyli wniosek ten musiałby być wypełniany przez każdego użytkownika archiwum np. dla każdego przypadku zamówienia skanu drogą elektroniczną jeśli skan ten nie jest dostępny w serwisie internetowym. Naszym zdaniem celowe jest przeanalizowanie zasadności takiego rozwiązania. Wydaje się ono narzucać na obywateli i instytucje nadmierne obciążenia biurokratyczne niewspółmierne do oczekiwanego efektu. Rozumiemy oczywiście konieczność rejestracji użytkowników archiwów.

Sugerujemy przeanalizowanie tego rozwiązania a co najmniej wprowadzenie więcej niż jednego rodzaju wniosku lub rezygnacje z tego wymogu w niektórych wypadkach i rozważnie przypadków gdy jest on zbędny.

- a) Upoważnienie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji rozporządzenia określającego maksymalne stawki opłat możliwych do pobierania przez biblioteki, archiwa i muzea za przekazanie danego rodzaju informacji sektora publicznego do ponownego wykorzystywania zgodnie z pkt 5 lit. c.

Omówiony wyżej stoi w sprzeczności z zapisem o bezpłatności i otwiera bardzo szerokie pole do interpretacji.

C Test regulacyjny z dnia 7 listopada 2014

Pragniemy również zwrócić uwagę na błędne zapisy w dokumencie Test regulacyjny z dnia 7 listopada 2014. W punkcie 12 pod koniec błędnie opisano obecne zasady udostępniania materiałów archiwalnych.

W chwili obecnej **Archiwa Państwowe nie pobierają opłat za udostępnianie materiałów**. Pobierają jedynie opłaty za wykonywane przez pracowników Archiwów reprodukcje, skany czy też wypisy i ich wysyłkę. Dostęp do archiwaliów i wykonywanie kopii (zdjęć) samodzielnie w siedzibach archiwów odbywa się całkowicie nieodpłatnie. Naszym zdaniem sytuacja ta jest racjonalna. **PTG** pragnie by

zasady te zostały co najmniej utrzymane i **jest zdecydowanym zwolennikiem utrzymania zasady bezpłatnego dostępu do archiwaliów, w tym skanów wykonywanych samodzielnie i udostępnianych na portalach typu szukajwarchiwach.pl**. Ma to duże znaczenie w aspekcie społecznym m.in. wspiera aktywność wielu osób już nieaktywnych zawodowo i dysponujących ograniczonymi budżetami.

W praktyce regulaminy udostępniania niektórych archiwów wprowadzają pewne ograniczenia np. zakazują używania statywów lub sprzętu wysokiej jakości i wymagają uzyskania zgody na publikację pozyskanych własnoręcznie fotografii/skanów. Te ograniczenia powinny naszym zdaniem zostać zniesione.

Uprzejmie prosimy o uwzględnienie PTG w dalszych pracach nad Ustawą, również z powodu przewidywanych znacznych zmian a potencjalnie bardzo ważnych w Ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

Z poważaniem

Jacek Młochowski

Prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Genealogicznego

gsm: 600 518 000